

Alvdal kommune

Til fylkesmannen, som er klageinstans, for endelig avgjørelse.

De har anledning til å se dokumentene i saken. De må i tilfelle ta kontakt med oss. Vi vil også kunne gi nærmere opplysninger om framgangsmåten ved klagebehandlingen.

Med hilsen

Tale Nedberg
rådgiver utmark/miljø

Vedlegg: Samlet saksframstilling

Alvdal kommune**SÆRUTSKRIFT**

Arkivsak: 15/761

**SAMLET SAKSFREMSTILLING - KRAV OM REVISJON AV
KONSESJNSVILKÅR - FUNDINMAGASINET, EINUNNA, SAVALEN
OG OVERFØRING TIL RENDALEN**

Saksnr.	Utvalg	Møtedato
42/16	Formannskapet	15.09.2016

Melding om vedtak sendes til

Norges Vassdrags- og Energidirektorat Postboks 5091 Majorstua 0301 OSLO

Saksopplysninger

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) og Miljødirektoratet har tatt en gjennomgang av alle regulerte vassdrag med konsesjoner som kan revideres innen 2022. Dette omfatter også Savalen-reguleringa. NVE og Miljødirektoratet har i [NVE-rapport 49/2013](#) en gjennomgang og prioritering av konsesjoner som kan være aktuelle for revisjon. Aktuelle konsesjoner er i rapporten delt inn i tre kategorier:

Kategori 1.1 Høy prioritet

Kategori 1.2 Lavere prioritet

Kategori 2.1 Ikke prioritet

Savalen har i rapporten fått tildelt 1.2 Lavere prioritet. Denne kategorien er ikke til hinder for at det vil kunne bli gjennomslag for revisjon av konsesjonsvilkår, dersom det foreligger godt begrunnede forslag. I følge NVE er hovedformålet å gjøre en samfunnsmessig avveining av gevinstene av mulige miljøforbedringer i vassdragene, i forhold til de samfunnsmessige kostnadene i form av redusert fornybar og regulerbar kraftproduksjon.

NVE satte frist for å melde inn krav om revisjon til 15. juni 2016. Alvdal kommune ga en administrativ uttalelse, men rådmannen ønsker at dette også behandles politisk. Administrasjonen har i sakens anledning hatt samtaler med Folldal kommune, og har avtalt at kommunene i første omgang fremmer egne krav, men utveksler informasjon underveis.

Konsesjon for regulering av Savalen og Unndalen (Fundin) ble gitt i 1966, sammen med konsesjonen for overføring av vann fra Glomma ved Høyegga til Rendalen. I 1967 ble det gitt tillatelse til å endre planene noe.

Noe av det mest sentrale av konsesjonsvilkårene som berører Einunna, Savalen og Glomma er:

- Bekoste utsetting av yngel i områdene som berøres av utbyggingen, herunder Savalmagasinet, i «den utstrekning vedkommende departement finner det nødvendig». For Savalen er dette konkretisert til utsetting av 6 000 stk tosomrig aure årlig.
- Bekoste fiskebiologiske undersøkelser i de områder som berøres av reguleringa og overføringene

- Bekoste strandjusteringsarbeider, eventuelt kombinert med terskelbygging, i Einunna nedenfor overføringsstedet for et beløp på inntil kr 50 000. Beløpet forutsettes indeksregulert med basis 1. januar 1965. Konesjonæren plikter også å vedlikeholde eventuelle tiltak. Det ble bygd terskler i 1986, som ble ødelagt av flom i 1987. De gjenoppbygde tersklene ble igjen ødelagt av flom i 1995. Fem nye terskler med enklere og mere stabil utforming ble anlagt i 2004.
- Å slippe en minstevassføring fra Høyeggdammen på 10 m³/sek i tida 1. september til lavvannsperioden slutt. I den øvrige tid av året slippes tilstrekkelig med vatn til å opprettholde en vassføring ved Stai vassmerke på 40m³/sek
- Etablere fisketrapp i Høyeggdammen

Hensynet til villrein er lite nevnt i de opprinnelige konsesjonsvilkårene.

Saksvurdering

Beslutninga om regulering av Savalen ble tatt ved konsesjonsbehandlinga i 1966. Det er ikke et tema å snu opp ned på den utbygginga som ble vedtatt og deretter gjennomført. Men siden 1966 er det gjort mange praktiske erfaringer med konsekvenser av utbygginga, som vil kunne gi nye vurderinger på hva som er gode konsesjonsvilkår.

Det er viktig å være bevisst på skillet mellom der det kan være behov for endring av konsesjonsvilkår, og der utfordringen eventuelt kan være manglende oppfylling av de vilkår som opprinnelig ble gitt. Revisjon av konsesjonsvilkåra er først og fremst aktuelt der det er ønskelig at vilkåra blir endra. Det kan også være at de opprinnelige konsesjonsvilkår er uklart formulert, slik at det er vanskelig å måle i hvilken grad vilkåra faktisk blir oppfylt.

Savalen og området rundt er berørt av kraftutbygging, men har likevel natur som er attraktiv for mange i Alvdal og Tynset. Området er blitt et større turiststed og det er mange hytter i området. Sjøen er viktig for mange med tanke på fising og friluftsliv.

Savalenmagasinet

I følge [rapport fra NINA](#) stammer omlag 40 % (i 2000-2001) av auren som blir fanga i Savalen fra utsetting. Utsettinga av tosomrig aure har derfor vesentlig betydning for fangstvolumet, og er et tiltak som bør videreføres. I tillegg til en bestand av røye og ørekyt, hevdes det at det ble observert harr. Denne kom sannsynligvis med vann fra Markbulidammen, men det har ikke blitt observert mer harr i forbindelse med prøvofiske og harr bør trolig ikke regnes som en av fiskeartene i Savalen.

Fylling av magasinet om våren er det mest sentrale i forhold til både fiske og landskapsbilde. Tidlig fylling gir mer planktonproduksjon gjennom sommersesongen og mer produksjon av fisk, og er også viktig i forhold til landskapsbildet og opplevelseskvaliteten i Savalområdet. Likevel vil en datofesting i konsesjonsvilkår på når magasinet skal være fylt om våren, ikke nødvendigvis ha så stor praktisk innvirkning på hva som skjer. Været med snøsmelting og nedbør styrer i stor grad fylling av magasinet. Til en viss grad vil tidligst mulig fylling av Savalen også kunne komme i konflikt med andre gode formål. Det vil kunne være aktuelt å tappe ned Savalen før forventede store vårflokker, som en buffer mot flom nedover i Glomma. Kravet til minstevassføring legger også begrensninger på hvor mye vann som kan holdes tilbake i magasinet i oppfyllingsfasen om våren. Det er derfor usikkert i hvilken grad en datofesting av fylling av magasinet vil gi noen positiv effekt, og økt prioritering av fylling av Savalen bør ikke svekke andre gode formål som for eksempel vannføringa i Einunna og

oppfylling av Fundin og de andre magasinene. I dag er det skader med utvasking av strandsonen som følge av regulering gjennom sommerhalvåret. Denne utvaskinga økte markant etter ny dam ble bygget i 1972 og reguleringsvinduet sommerstid ble økt.

Savalen er en magasineringsdam som gir kraftinntekter til Alvdal kommune. Reguleringa av Savalen må ses i sammenheng med de resterende reguleringene i området. Eventuelle tiltak i form av eksempelvis minstevassføring, prioritering av tidlig fylling av magasin eller annet vil påvirke de andre reguleringene i området, gå på bekostning av kraftproduksjonen og vil også påvirke kommunen og nabokommunenes sine kraftinntekter. Kommunen og innbyggerne har derfor en egeninteresse også i mest mulig kraftproduksjon, i tillegg til at det er viktig å ivareta naturverdiene.

Sevilla

Før reguleringa i av Savalen var Sevilla den klart viktigste gytelokaliteten for aure i Savalen, og aurefisket i denne elva omtales som meget god før reguleringa. Elva ble tørrlagt etter reguleringa og det er ikke etablert hverken minstevassføring eller fiskepassasjer ved demningen. Likevel vil bestemmelser om minstevassføring i Sevilla igjen gå på bekostning av oppfylling av Savalen og de andre magasinene.

Einunna

Nedstrøms Markbulidammen er elveleiet i Einunna helt tørt store deler av året omlag 2,5 km fram til Marsjøåas utløp i Einunna. Videre i Einunnas elveløp ned til Folla renner vannet fra Marsjøåa. Denne vannføringa fyller ikke elveløpet. De siste hundre meterne mot Folla er det anlagt noen små terskler som gir en illusjon av noe vannspeil, men med grunne dammer som ikke gir vesentlig leveområder for fisk. Tersklene er forsøkt anlagt flere ganger og deretter skada av flom, før dagens små terskler ble anlagt i 2004. Særlig fra Marsjøåas utløp i Einunna vil det kunne være et større potensiale for forbedringer med både terskler og samling av vannstrømmen. Tiltak vil ikke gå på bekostning av kraftproduksjonen, i og med at Marsjøåa sin vannføring ikke magasineres. Eventuelle nye tiltak vil selvsagt være en kostnad for konsesjonæren. Den praktiske utfordringa ser ut til å være flomtappinga i Einunna sitt løp blant annet om våren, som har gitt erosjon og skader på terskler som har vært anlagt.

Høyeggdammen

I 24. april 2015 fikk Glommen og Laagens Brukseierforening (GLB) konsesjon for økt overføring fra Glomma ved Høyegga til Rendalen. Ved Rendalsoverføringa overføres omlag 25-55 % av den årlige vanntransporten fra Glomma til Rendalen ved Høyegga. Maksimalt tillatt overføring ble økt fra 55 m³/s til 60 m³/s. Økt overføring iverksettes gradvis når vannføringa ved Høyegga overskrider 70 m³/s og overføringa trappes gradvis ned når vannføringa ved Høyegga reduseres fra 75 til 70 m³/s. I tillegg skal det til en hver tid gå minst 10 m³/s i restvassføring til Glomma over dammen. Nytt målepunkt på Stai i Stor-Elvdal ble oppretta og krav til minstevassføring i Glomma skal utgjøre summen av lokaltilsig fra Atna ved Fossum bru. Forbitapping ved Høyegga målt ved Stai skal minst være 40 m³/s fra lavvannperiodens slutt (omtrent midten av april) til 1. september. Det vil si at det i tørre perioder med lite tilsig kreves ytterligere forbitapping ved Høyegga utover de faste 10 m³/s. NVE mente i sin vurdering av søknaden i 2013 at en summert minstevannføring på 40 m³/s i tørre perioder vil gi større vassføring nedstrøms Høyegga sammenlignet med dagens manøvreringsreglement. Videre at det er tilstrekkelig for å opprettholde, og trolig forbedre (i tørre perioder), levevilkårene for fisk, bunndyr og andre vannlevende organismer nedstrøms Høyegga. i våte perioder blir imidlertid mer vatn overført til Rendalen kraftverk gjennom hele

sommeren, og strekninga mellom Høyeggdammen og Fossum bru kan ha lite vassføring før samløpet med Atna. Man finner ingen sideelver av større karakter på denne strekninga før Atna og tilsiget er derfor lite. Med ei vassføring på 10 m³/s er det svært lite vatn, og store deler av elva ligger tørrlagt. Rendalsoverføringa ble nøye vurdert av blant annet NVE i forbindelse med søknaden om økt konsesjon for overføring fra Glomma til Renaelva, så administrasjonen gjør ingen ytterligere vurderinger nå.

Innstilling:

Alvdal kommune ber om en revisjon av konsesjonsvilkår for regulering av Savalen der det blir sett på følgende tema:

- Tidlig oppfylling av Savalenmagasinet om våren
- Redusere reguleringsvindu i Savalen sommer og høst, for å hindre erosjon
- Gytebekker i Savalen bør restaureres slik at bestanden kan opprettholdes uten utsetting. Fram til bestanden klarer seg uten utsetting, bør utsetting av aure fortsette på dagens nivå
- Tiltak for å gi mere vannspeil i Einunna mellom Marsjøåas utløp og Folla, ved å benytte eksisterende vannføring i Marsjøåa. Aktuelle tiltak som bør vurderes kan være både terskler og samling av vannstrømmen i det gamle elveleiet. Det gamle konsesjonsvilkåret fra 1966 er åpent formulert, og oppfølginga av vilkåret fra konsesjonæren tok tid og ga begrensede resultater

Formannskapet behandlet saken i møte 15.09.2016 :

Innstillingen enstemmig vedtatt.

Vedtak

Alvdal kommune ber om en revisjon av konsesjonsvilkår for regulering av Savalen der det blir sett på følgende tema:

- Tidlig oppfylling av Savalenmagasinet om våren
- Redusere reguleringsvindu i Savalen sommer og høst, for å hindre erosjon
- Gytebekker i Savalen bør restaureres slik at bestanden kan opprettholdes uten utsetting. Fram til bestanden klarer seg uten utsetting, bør utsetting av aure fortsette på dagens nivå
- Tiltak for å gi mere vannspeil i Einunna mellom Marsjøåas utløp og Folla, ved å benytte eksisterende vannføring i Marsjøåa. Aktuelle tiltak som bør vurderes kan være både terskler og samling av vannstrømmen i det gamle elveleiet. Det gamle konsesjonsvilkåret fra 1966 er åpent formulert, og oppfølginga av vilkåret fra konsesjonæren tok tid og ga begrensede resultater